

8.4.2026

Valtioneuvoston oikeuskansleri  
[kirjaamo.okv@gov.fi](mailto:kirjaamo.okv@gov.fi)

### Valtioneuvoston oikeuskanslerille

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pyytää oikeuskanslerin näkemyksen siihen, että täyttääkö lainvalmistelu hyvän hallinnon ja lainsäädännön valmistelun vaatimukset tilanteessa, jossa ainoastaan 26.–30.3.2026 välisenä aikana on ollut mahdollisuus lausua päivitetyn tiedon pohjalta vaikutustenarvioinneista, ja että onko poliittinen aikataulu riittävä peruste näin lyhyelle lausumisajalle.

Kantelu liittyy lainvalmisteluun, joka koskee rahoituslain III vaiheen muutoksia (HE-luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta, VN/13749/2025).

### Kantelun perustelut

Lainvalmistelun kuulemisoppaan (Valtioneuvoston julkaisu 2025:88) mukaan lausuntomenettelyyn varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaika voi olla lyhyempi vain perustellusta syystä, ja poikkeuksellinen kiireellisyys voi liittyä esimerkiksi vakavaan epidemiaan, talous- tai energiakriisiin, turvallisuushkaan tai luonnonkatastrofiin. Jotta lausuntomenettely toteuttaa tarkoituksensa, kommentoitava hallituksen esitysluonnos on oltava niin valmis, että sen tietojen perusteella voi muodostaa perustellun käsityksen ehdotuksesta. Luonnokseen on sisällyttävä muun muassa niin pitkälle laadittu vaikutusarvio, että sidosryhmät voivat ottaa siihen kantaa ja arvioida sen luotettavuutta. Jos annettava esitys on muuttumassa perustavanlaatuisesti lausuntomenettelyversiosta, on tarpeen harkita uutta lausuntomenettelyä.

Vaikka lausuntoaika ko. hallituksen esitysluonnokseen on ollut pääsäännön mukainen kuusi viikkoa (2.2. - 11.3.2026), ongelmallista on, että tässä luonnoksessa vaikutustenarviot on arvioitu vuoden 2026 rahoituksen tiedoilla ja olennainen hyvinvointialueiden rahoitukseen merkittävästi vaikuttava päivitetty vuoden 2024 palvelutarvekertoimiin perustuva tieto, jolla vaikutusarviot oli päivitetty vuoden 2027 rahoituksen tasolle, toimitettiin kuultaville vasta lausuntoajan päätyttyä. Hyvinvointialueet saivat uudet tarvekerroinlaskelmat ja niiden perusteella tehdyt vuosien 2027–2029 rahoitusta koskevat vaikutusarviot 26.3.2026 ja samana päivänä pidettiin asiaan liittyvä kuulemistilaisuus (kuulemiskutsu ilman materiaaleja oli lähetetty 24.3.2026). Päivitettyjen vaikutusarviolaskelmien pohjalta esitysluonnosta oli mahdollista kommentoida 30.3.2026 klo 12.00 mennessä. Ajantasaisen tiedon saaminen säädöshankkeen tässä vaiheessa käytännössä tarkoitti sitä, että tosiasiallinen lausuntoaika on ollut 26.–30.3.2026.

8.4.2026

Laillisuusvalvonnassa oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi sosiaaliturvan ja sote-palveluiden säästölakien liian lyhyisiin kuulemisaikoihin (OKV/1772/10/2023). Ratkaisussa oikeuskansleri painotti, että perustuslain 14 §:ssä turvattu osallistumisoikeus on turvattava lainvalmistelussa. Oikeuskansleri on linjannut, että osallistumisoikeudet eivät saa vaarantua poliittisesti asetettujen aikataulujen vuoksi (OKV/178/1/2017).

Valtiovarainministeriö on ilmoittanut hyvinvointialueille, että kuulemistilaisuudessa esitetty ja alueille 27.3.2026 toimitettu arvio rahoituksen kehityksestä tulee edelleen päivittämään muun muassa julkisen talouden suunnitelman linjausten ja indeksiennusteen päivityksen myötä. Tämä vaikuttaa erityisesti hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tasoon. Lisäksi ilmoitettiin, että laskelmiin tullaan päivittämään Tilastokeskuksen 1.4.2026 julkaiseman vuoden 2025 väestörakennetilaston tiedot, jotka vaikuttavat rahoituksen aluekohtaiseen kohdentumiseen.

Valtiovarainministeriön mukaan rahoituslakiesitys on annettava eduskuntaan viimeistään 16.4.2026 (kiireellisten esitysten määräaika). Aikataulu käytännössä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueilla ei ole mahdollisuutta enää lausua hallituksen esityksestä silloinkaan, kun esitys olennaisesti muuttuu luonnoksesta.

Esityksen lopullisia vaikutuksia ei voida arvioida silloinkaan, kun rahoituslakiesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut julkaisevansa 30.4.2026 hyvinvointialueiden rahoituksen ”painelaskelmat”, jotka tulevat sisältämään lopullisen julkisen talouden suunnitelman ja rahoituslain muutosten hallituksen esityksen mukaiset muutokset. Tämä kokonaisuudessaan tarkoittaa, että vasta 30.4.2026 olisi ensimmäisen kerran mahdollista arvioida esityksen lopullisia taloudellisia vaikutuksia.

Nyt suunnitteilla olevat rahoituslain muutokset heikentävät merkittävästi Pohjois-Karjalan rahoituksen tasoa, joka jo aiemmin syksyn 2025 lisärahoitusneuvotteluissa todettiin riittämättömäksi. Rahoituksen taso ei vastaa alueen väestön palvelutarpeesta syntyviä kustannuksia ja johtaa väijäämättä väestön perusoikeudellisten palvelujen vaarantumiseen Pohjois-Karjalassa.

Rahoituslaissa kokonaisuutena ei ole kyse vaikutuksiltaan vähäisestä säädöshankkeesta. 26.3.2026 saadusta aineistosta ilmenevät muutokset ovat merkittäviä ja odotettua paljon laajempia. Tähän nähden kuulemiselle varattu aika (sisältäen viikonlopun) on ollut kohtuuttoman lyhyt ottaen huomioon asian merkittävyys. Näin lyhyt kuulemisaika ei myöskään mahdollista sitä, että lausunnon antaminen voitaisiin käsitellä hyvinvointialueiden oman poliittisen päätöksentekoprosessin mukaisesti.

Lainsäädäntövalmistelussa kuulemista koskevien menettelytapojen tarkoitus on varmistaa se, että eri tahoja kuultaisiin aidosti ja että kuulemisella olisi tosiasiallinen merkitys valmistelussa. Nyt liian lyhyen kuulemisajan takia tämän säädöshankkeen

8.4.2026

kohdalla valmistelussa ei ole riittävästi otettu huomioon perustuslain 14 §:ssä turvattu osallistumisoikeus, eikä valmistelu täytä lainvalmistelun kuulemisoppaassa asetettuja vaatimuksia. Myös hyvinvointialueiden itsehallinnon näkökulmasta on ongelmallista, että hyvinvointialueille tärkeässä säädöshankkeessa aito vaikuttaminen ja kuuleminen jää puutteelliseksi, koska sille ei varata poliittisesti asetetun aikataulun takia riittävästi aikaa.

POHJOIS-KARJALAN HYVINVOINTIALUE

Joensuussa 8.4.2026

Hyvinvointialuejohtaja



Kirsi Leivonen